

Ján Botto: Žltá ľalia

Stojí, stojí mohyla,
Na mohyle zlá chvíľa,
Na mohyle trnie chrastie
A v tom trní, chrastí rastie,
Rastie, kvety rozvíja
Jedna žltá ľalia.
Tá ľalia smutno vzdychá:
„Hlávku moju trnie pichá
A nožičky oheň páli –
Pomôžte mi v mojom žiali!“

Hej, stará mať, stará mať,
Vy budete o tom znat' –
Povedzte nám, keď viete,
čo je to tu za kvietie?

To je, deti, to je tá
Evička tu zakľáta.
Sadnite len okolo,
Poviem vám, jak to bolo.

Stála tu raz chalupčička
Sama, sama, samučičká.
Stála ona medzi lesy,
jak ľalia medzi plesy;
A v nej mužik so ženičkou,
Ako holub s holubičkou.

Hej, Evička, anjel biely,
Nedal bych ťa za svet celý!
„Ja, Adamko, bez teba,
Nechcem ani do neba!“

Tu dva prsty hore vzali,
Na zem, nebo prisahali:
„My budeme večne svoji,
Nás ani smrť nerozdvojí!“

Vejú vetry, povievajú,
Dni za dňami uchádzajú;
A Adamček sám s Evičkou,
ako holub s holubičkou.

Raz Adamček sadne k stolu,
Skloní bielu hlávku svoju:
Ach, Evička, má perlička,
Chod' na čistec do lesička!
Kým Evička s čistcom beží,
Už Adamček mŕtvy leží.

Pod prah si ho pochovala,
Aby naňho pamätala:
„Spi, Adamko, v pokoji,
My budeme vždy svoji!“

Prešiel rôček – aj žiaľ z očíek.
Ktosi klope na oblôček:
Kto to, kto to? „Ja som z mesta,
Blúdím – neznám, kde tu cesta?“
Tam napravo, mladý pane,
Za potokom, na tej strane!

Vejú vetry, povievajú,
Dni za dňami uchádzajú;
Sotva prejdú tri či štyri,
Už k chalúpke chodník šíry.
A v chalúpke pán už známy
V čiernom fračku – (s kopýtkami).

O polnoci prah zapuká:
Kto to? „Ženo, pusť ma dnuká!“
Kto to? Bože! Či to on?!
„On, tvoj Adam ide von,
Ide, ide spod prahu:
Čis' držala prisahu?“

„Idem, idem, moja žena,
už som tu von po kolená!
Idem, idem, spod prahu:
Čis' držala prisahu?“
Vrznú dvere: „Tu ma máš!
Žena moja, či ma znáš?!“
Ach, čo to máš za podobu?
„Žena moja, ako z hrobu.“

Len čis' to ty, Adam ľúby?
Tvár bez nosa, dlhé zuby.
A čože tak hŕkaš nimi?
„Huj, od zimy, huj, od zimy.“

Jaj, nechod' sem, bojím sa ťa!
„moja ľúba, čomáš z dáťa?
Boj sa, ženo, či neboj:
Tys' moja raz a ja tvoj!“
Vtom ju pojme do náručia-
On rumenie, ona bľadne:
Kohút spieva – víchry zhučia –
I všetko sa vraz prepadne.

Vysvetlivky:
mohyla – násyp nad hrobom
čistec – liečivá bylina

Úloha č. 1

Určte, koľkoslabičný je verš básne. Zistite, aký rým autor v básni používa.

.....

Táto báseň je balada. Spoločne napíšte poučku, čo je balada.

.....

.....

Úloha č. 2

Nájdite v balade

- neobvyklé zdobneniny

.....

.....

- básnické prívlastky

.....

.....

- metafory

.....

.....

- citoslovcia

.....

Úloha č. 3

Vysvetli básnické obrazy

- na mohyle zlá chvíľa

.....

- a v nej mužík so ženičkou ako holub s holubičkou

.....

- my budeme večne svoji, nás ani smrť nerozdvojí

.....

- prešiel rôček – aj žiaľ z očiek

.....

- už k chalúpkke chodník šíry

.....

Úloha č. 4

Napiš obsah balady formou rozprávky.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....